

УДК 811.161.2'373:355.42(470:477)
DOI <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2024.3.1/06>

Чернишова Т. О.

Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба

РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ЛЕКСИКИ В ПЕРІОД РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Статтю присвячено визначенню та характеристиці основних шляхів поповнення української військової лексики (УВЛ) періоду збройного протистояння російсько-української війни. Зазначено, що головним екстралінгвальним чинником, що детермінує початок нового етапу розвитку УВЛ, є повномасштабне російське вторгнення на територію України. УВЛ розглядається як сукупність термінологічних одиниць та номенклатурних назв (тобто військова термінологічна лексика), а також професійного сленгу військових (тобто військова нетермінологічна лексика). Обґрунтовується продуктивність гіпероніма «Озброєння та технічне оснащення армії» щодо виникнення нових термінів у військовій термінології досліджуваного етапу. Визначено, що основні термінологічні здобутки УВЛ сучасного етапу розвитку належать до такої тематичної підгрупи, як «Ракетні системи, засоби ППО». Доведено, що основним способом творення нових військових термінів є запозичення, головним чином повне запозичення іношомовних аббревіатур. Визначено та охарактеризовано основні способи утворення номенклатурних назв (номенів) як складників сучасної УВЛ, а саме «пряме включення», використання назв, пов'язаних з українською фольклорною традицією, міфонімів, антропонімів, транслінгвальна мовотворчість. Зазначено, що особливістю утворення військових номенів є використання онімів як виразу емоційного ставлення до війни з агресором. Визначено та охарактеризовано основні способи творення неологізмів у військовому професійному сленгові, детерміновані словотвірною, семантичною та фразеологічною деривацією, а саме: використання дієслів зі значенням «знищити/зникнути ворога», числівників, а також цифрових і графічних позначень, скорочення слів та словосполучень, «неофразеологіми», вторинна номінація. Стверджується, що в медійному дискурсі російсько-української війни переважно застосовується саме професійний сленг українських військових.

Ключові слова: українська військова лексика, терміни, запозичення, номенклатурні назви (номени), гіперо-гіпонімічна парадигма, професіоналізми, військовий сленг, оніми, «неофразеологізми», російсько-українська війна.

Постановка проблеми. Розвиток української військової термінології на всіх етапах обумовлювався переважно зовнішніми чинниками, серед яких головну роль відігравали різного роду збройні конфлікти. Очевидно, що поповнення військової лексики насамперед детермінується появою нового озброєння, військової техніки, спорядження, зміною стратегічних підходів до планування військових операцій або тактики ведення бойових дій тощо. Російсько-українська війна, збройна фаза якої розпочалася 24 лютого 2022 року, стала тим фактором, що започаткував новий етап в розвитку української військової лексики. Саме тому сьогодні виникає потреба в аналізові мовних процесів, що відбуваються в цій лексичній підсистемі української мови, а також і в попередніх спробах класифікації лексичного матеріалу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Досліджуючи українську військову лексику періоду російсько-українського збройного проти-

стояння, ми ґрунтувалися насамперед на таких наукових працях вітчизняних мовознавців, предметом аналітичного розгляду яких є сучасний стан вивчення військової терміносистеми. Так, С. Боженець акцентує увагу на шляхах поповнення військової термінології, походження військових термінів, спробах їх класифікації. С. Гриценко створює типологію мовних інновацій російсько-української війни, визначаючи структуру лексичних значень неологізмів та з'ясовуючи їхні стилістичні функції. Значну кількість наукових розвідок сучасних мовознавців та мовознавиць присвячено дослідженню військового соціолекту та військової термінології з огляду на ситуацію, яка склалась в Україні з початку повномасштабного вторгнення рф (І. Козинець, І. Лисичкіна та О. Лисичкіна, Н. Павлик та Г. Вусик, М. Хар, Ю. Цигвінцева та ін.). Ґрунтовним сучасним дослідженням, актуальним в контексті нашого дослідження, є монографія І. Литовченко,

присвячена з'ясуванню основних тенденцій і напрямків розвитку військової лексичної підсистеми української мови на прикладі окремих лексико-семантичних груп. Отже, сучасні вітчизняні дослідники зосереджують увагу переважно на тих компонентах військової лексики, які не лише використовуються в середовищі військовослужбовців, а й стали завдяки різноманітним інтернет-ресурсам мовним «віддзеркаленням» війни для всіх носіїв української мови. Проте відчувається брак системних досліджень української військової лексики сучасного етапу.

Постановка завдання. Метою статті є визначення та характеристика основних шляхів поповнення української військової лексики (УВЛ) періоду збройного протистояння російсько-української війни.

Виклад основного матеріалу. У вітчизняній лінгвістиці спостерігається майже однотайний підхід щодо якісної характеристики військової лексики. Найбільш ґрунтовний аналіз динамічних процесів у військовій лексиці української мови на сучасному етапі здійснено українською мовознавицею І. Литовченко, яка слушно вважає, що «під поняттям «військова лексика» розуміємо сукупність одногалузевих і багатогалузевих спеціальних найменувань, що відповідають поняттям і реаліям військової сфери й утворюють відповідну фахову підсистему. Військова лексика містить військову термінологію та номенклатуру, до якої входять науково-технічні терміни, пов'язані з військовими поняттями, а також субстандартні одиниці, які характеризують сферу неофіційного професійного спілкування військових» [6, с. 171–172]. Таким чином, УВЛ являє собою в широкому сенсі певну сукупність мовних одиниць, що використовуються в діяльності військовослужбовців та відображають «поняття та реалії військової сфери» [6, с. 26]. Якщо деталізувати, то УВЛ на сучасному етапі – це той шар лексики, функціоналом якого є: а) мовне оформлення ділових стосунків у різних сферах діяльності військовослужбовців; б) повідомлення про результати наукових досліджень у галузі військових наук; в) висвітлення подій російсько-української війни для широкої громадськості в ЗМІ; г) забезпечення безпосередньої комунікації військовослужбовців під час виконання службових та бойових завдань. Отже, ми розглядаємо УВЛ як сукупність термінологічних одиниць та номенклатурних назв (тобто військову термінологічну лексику), а також професійний сленг військових (тобто військову нетермінологічну лексику).

Ураховуючи підходи щодо дефініювання поняття «термін» в сучасній вітчизняній мовознавчій науці [11], ми сформулювали таке визначення, яким будемо послуговуватися в контексті нашого дослідження: термін – це слово або словосполучення, яке чітко та однозначно визначає спеціальне поняття певної галузі науки та характеризується такими ознаками, як наявність дефініції, закріпленої в словникові, системність (тобто наявність зв'язків з іншими термінами в межах певної терміносистеми), безпосередній зв'язок з науковим поняттям (точна відповідність поняттю в межах даної термінології), стилістична нейтральність (відсутність емоційно-експресивного забарвлення), незалежність від контексту.

Аналізуючи динаміку розвитку УВЛ, І. Литовченко зазначає, що зміни, які відбуваються у військовій лексичній підсистемі української мови, здебільшого обумовлені екстралінгвальними чинниками [6]. У контексті нашого дослідження таким чинником є початок повномасштабного вторгнення РФ на територію України та пов'язані з цим зміни в системі ЗСУ (поява нових методів ведення бойових дій, нових зразків озброєння та військової техніки, реорганізація видів збройних сил тощо). Зрозуміло, що за відносно короткий проміжок часу суттєвого поповнення української військової термінології новими одиницями не відбулося, проте ми вважаємо за потрібне зафіксувати ті нові терміни, які виникли, та визначити тенденції щодо процесу подальшого терміноутворення.

У сучасному вітчизняному мовознавстві дотепер відсутній єдиний підхід щодо класифікації військової термінології. Є спроби класифікувати її за загальними принципами (тактичну, військово-технічну, військово-організаційну); залежно від приналежності до видів та родів ЗСУ, за тематичною ознакою тощо [2]. Нам уявляється доцільним класифікувати сучасну українську військову термінологію за тематичними групами, кожна із яких може мати підгрупи. Як зазначає І. Литовченко, «гіперо-гіпонімічна парадигма є однією з найважливіших категорій, яка формує систему військових найменувань і виступає засобом їх тематичної ієрархічної організації» [6, с. 91]. За такого підходу ми визначили, що найбільш продуктивним щодо виникнення нових термінів у військовій термінології досліджуваного періоду виявився гіперонім «Озброєння та технічне оснащення армії», компонентами якого є назви різноманітних видів озброєння та військової техніки, засоби забезпечення бойових дій, характеристики зброї та тех-

ніки тощо. Це пов'язано з появою на озброєнні ЗСУ нових зразків зброї та техніки, необхідної для відбиття збройного нападу противника, проведення наступальних операцій, захисту повітряного та наземного простору, здійснення атак на військову інфраструктуру агресора тощо.

Сучасне збройне протистояння росії та України – це переважно війна дронів та артилерії. На думку військових експертів, «використовуючи сучасні засоби виявлення цілей – радары, БПЛА, змінюючи тактику застосування у 2022–2023 роках, українські артилеристи і ракетники досягають успіхів як в організації контрбатареїної боротьби, так і в знищенні росіян на позиціях і в місцях розташування далеко від лінії фронту» [14]. Саме тому основні термінологічні здобутки УВЛ на сьогодні належать до такої тематичної підгрупи, як «Ракетні системи, засоби ППО». Тут можемо фіксувати появу запозичених абревіатур на позначення різноманітних систем вогневої підтримки: MLRS (Multiple Launch Rocket System) – універсальна ракетна система залпового вогню; HIMARS (High Mobility Artillery Rocket Systems) – високомобільна артилерійська ракетна система, NASAMS (Norwegian Advanced Surface to Air Missile System) – норвезький зенітний ракетний комплекс середньої дальності та ін. Зрозуміло, що йдеться про такий тип артилерійських систем, який в УВЛ позначається терміном РСЗВ. У цьому випадку ми спостерігаємо небажану синонімію в термінології, проте комплекси, надані Україні партнерами, виявилися настільки ефективними, що іншомовні терміни-аббревіатури вже активно застосовуються в мовленні як військових, так і пересічних українців нарівні з уже наявним терміном. Вважається, що повне запозичення іншомовної аббревіатури становить 28% способів перекладу військових термінів [1].

Запозичено також аббревіатури на позначення ракет для систем ППО: ATACMS (Army TACTical Missile System) – армійський тактичний ракетний комплекс; IRIS-T (InfraRed Imaging System Tail/Thrust vector-controlled) – ракета класу «повітря-повітря» малої дальності, оснащена інфрачервоною головкою самонаведення; AMRAAM (Advanced Medium-Range Air-to-Air Missile) – усепогодна керована ракета класу «повітря-повітря» середньої дальності; SCALP-EG (Système de Croisière conventionnel Autonome a Longue portee Precis – Emploi General purpose, «багатоцільова високоточна крилата ракета великої дальності з автономним наведенням», відома більшості за номенклатурною назвою «Storm Shadow»);

GLSDB (Ground-Launched Small Diameter Bomb) – малогабаритні високоточні боєприпаси тощо.

Шляхом запозичення виникли терміни-аббревіатури на позначення деяких видів авіаційного озброєння: JDAM (Joint Direction Attack Munitions) – керовані авіаційні бомби, AASM (Armement air-sol modulaire) – авіаційні бомби з керованим високоточним комплектом тощо.

Грунтуючись на наведеному вище розумінні терміна, ми можемо відмежувати власне термінологічну військову лексику від тих лексичних одиниць, які також забезпечують мовне оформлення військово-професійної діяльності. Так, на відміну від термінів номенклатурні назви (або номени) існують для найменування конкретних предметів військової галузі та «є стисненою проекцією дефініції термінологічної одиниці й основних технічних характеристик об'єкта науки, що переважно передається власне терміном чи аббревіатурою, з додаванням символічної чи цифрової частини або ж онімів» [7] (реактивна система залпового вогню M142 HIMARS, літак F-16, протитанковий ракетний комплекс Javelin тощо). Ми розглядаємо номени, слідом за вітчизняною дослідницею Н. Нікуліною, як важливу складову термінологічної системи, наголошуючи на тісному зв'язку їх з термінами через здатність ідентифікувати окремі об'єкти, що мають модифікаційні відмінності. Таким чином, термін виникає на ґрунті абстрагування від незначущих ознак подібних предметів чи явищ, а номен – на ґрунті індивідуалізації та ідентифікації об'єкта серед йому подібних.

Утилітарні вимоги до номена було докладно та вичерпно сформульовано українською мовознавицею Н. Нікуліною, яка зазначила, зокрема, що номенклатурна одиниця має характеризуватися стислістю (тобто утворюватися за рахунок «аббревіатурного використання та чималої кількості індексів, позначень і символів, що мають окрему систему пояснень і розшифрувань серед галузевих фахівців» [7]), а також відсутністю емоційного забарвлення. Проте, на нашу думку, особливістю утворення номенів, що використовуються в українській військовій лексиці періоду збройного протистояння російсько-української війни, є якраз мінімізація аббревіатурно-індексальних позначень, а натомість залучення до формування номенклатурної одиниці оніма, «що може вказувати на додаткове конотативне значення, тобто мати певний емоційний відтінок» [7]. Ми вважаємо, що це пов'язано з бажанням українських виробників зброї та техніки вербалізувати у власних назвах,

які входять до складу номенів, своє емоційне ставлення до війни з агресором.

Отже, номені як складники сучасної УВЛ утворюються кількома способами.

1. «Пряме включення» (за І. О. Лисичкіною) [5]. Зразки озброєння та військової техніки, переданої Україні її партнерами, мають власні номенклатурні назви англійською мовою. Прикладів – велика кількість, деякі було наведено нами вище. Тут варто зазначити, що такі номені функціонують або в оригінальному вигляді (латиницею), або відтворюються засобами українського письма: МІМ-104 Patriot – Петріот, Bayraktar TB2 – Байрактар, Leopard 2 – Леопард та ін. При цьому в певних випадках спостерігається тенденція метонімізації номенклатурної назви, тобто перенесення її на цілий клас подібних предметів: «байрактари» – безпілотні літальні апарати, «леопарди» – танки, «джавеліни» – переносні зенітно-ракетні комплекси тощо. Звичайно, заступити собою термінологічну одиницю такі номені можуть лише в неофіційних контекстах, наприклад, в медійному дискурсі сучасної війни в Україні через свою надзвичайну ефективність на полі бою та здатність суттєво змінити характер та хід воєнних дій на користь українського війська. Ми не ставимо за мету аналізувати номенклатуру військової зброї та техніки наших закордонних партнерів, а зосередимо увагу на номенах, якими кодують свою військову продукцію українські виробники.

2. Використання назв, пов'язаних з українською фольклорною традицією або з традиційними українськими найменуваннями зброї: дрони «Сокіл», «Лелека», «Горлиця», «Ластівка», «Домаха» (старовинна козацька шабля, виготовлена з дамаської сталі), бронемашини «Козак» тощо.

3. Використання міфонімів: дрони «Валькірія», «Фурія», «Магура», «Ельф»; ракетний комплекс «Нептун» тощо.

4. Використання антропонімів: САУ «Богдана», гвинтівка «Мономах», всюдихід «Богун», дрон-розвідник «Довбуш» тощо.

5. Назви тварин і птахів: дрони «Кажан», «Сич», «Бобер», «Каракурт», «Ящір» тощо.

6. Транслінгвальна мовотворчість (тобто новотвори, які утворені за допомогою іншомовних компонентів): номенклатурна назва «БПЛА-камікадзе eBosh» містить запис латиницею відомого нецензурного імперативу (аналог «знищуй!»), причому назва відомого бренду (BOSH) покликана приховати іронію, закладену в цьому номені; номенклатурна назва «безпілотний комплекс QBOND888»

містить кілька компонентів: перша літера відсилає до найменування розробника, а саме QUADRO. ua – українського інтегратора безпілотних рішень та інноваційних технологій, BOND – це алюзія на прізвище відомого персонажа – шпигуна Джеймса Бонда, 888 – натяк на номенклатурну назву найбільшого пасажирського літака Боїнг-777 (на нашу думку, це символізує надпотужність цього БПЛА в українському дронаріумі).

7. Використання буквенно-цифрових позначень, скорочення від характеристики або назви виробника: дрон *PD-2* (People's Drone – «народний дрон»); ударний безпілотник *Ace One* (розробник – компанія ACE, Air Combat Evolution); ударний БПЛА-вертоліт *RZ-500* (розробник – приватне оборонне товариство «Рамзай»); авіаційний комплекс ACS-3 (від компанії Skyeton) тощо.

Професіоналізми, або професійний жаргон (професійний сленг) використовуються в мовленні військових для надання більшої емоційної виразності. Ознаки професіоналізмів та критерії відмежування їх від термінів докладно вивчені в сучасному мовознавстві. Українська філологиня О. Павлова, ґрунтуючись на попередньому науковому досвіді, сформулювала основні характерні ознаки професіоналізмів, серед яких: належність до ненормативної спеціальної лексики; відсутність кодифікації в словниках; уживання в усному розмовному мовленні; прагнення до експресії; менша (порівняно з термінами) вираженість системних зв'язків та спеціалізація словотвірних засобів та ін. [9]. Проте професіоналізми, незважаючи на те, що віднесені до периферії відповідної термінологічної системи, є невід'ємною складовою військової лексики. Окрім того, військовий сленг легко долає комунікативні бар'єри та активно використовується не лише військовослужбовцями, але й більшістю носіїв мови саме через свою експресивність та образність. У медійному дискурсі російсько-української війни переважно застосовується саме професійний сленг українських військових. Зрозуміло, що певні військові неологізми є незрозумілими для пересічних мовців, оскільки механізм їхнього утворення ґрунтується на специфіці військової галузі: наприклад, новотвори, пов'язані з номенклатурою зброї – *дашка* (станковий кулемет Дегтярьова-Шпагіна (ДШК), *ксюша/ксюха* (протитанкова гармата або автомат АКСУ), *іриска* (IRIS-T – ракета класу «повітря-повітря» малої дальності) тощо. Але в цілому сфера їхнього використання може розширюватися через глобальну інформаційну взаємодію. Ті ж новотвори військового сленгу, які пов'язані з широко

відомими реаліями, активно використовуються як в розмовному мовленні українців, так і в ЗМІ, наприклад, *чорнобаїти* – безглуздо гинути, раз за разом повторюючи свою помилку (алюзія з боями під Чорнобаївкою, де війська ЗСУ 18 разів завдали нищівної відсічі окупантам) тощо [3; 4].

Ми зробили спробу охарактеризувати механізми утворення неологізмів сучасного українського військового сленгу. При цьому послугувались поглядом на процес появи неологізмів у мові вітчизняних мовознавців Н. В. Павлик та Г. Л. Вусик: «1) семантична деривація – виникнення нового значення у вже відомого слова; 2) словотвірна деривація – утворення нових слів за наявними в мові словотвірними моделями та морфемами; 3) запозичення з інших мов» [8, с. 55]. Такий підхід, щоправда, не враховує ще одного важливого чинника утворення сленгових неологізмів, а саме фразеологічного типу лексичної деривації. Це так звані фразеологічні неологізми, які, на думку української дослідниці Л. М. Пашинської, являють собою фразеологічні неологізми – «не зареєстровані сучасними тлумачними словниками стійкі експресивні звороти, які створено заново або трансформовано з відомих фразеологізмів, а також фразеологічні одиниці, актуалізовані в нових соціальних умовах та стали сполучення, запозичені з інших мов» [10, с. 8]. Отже, ґрунтуючись на вищеописаній класифікації, ми можемо запропонувати такі способи утворення сленгізмів-неологізмів у сучасній українській військовій лексиці.

Дієслова з префіксом *за*, *від* або без префіксів зі значенням «знищити/нищити ворога», що походять а) від найменувань ефективної зброї: *джавелінити* (від «Джавелін» – британський переносний ЗРК), *байрактарити* (від «Байрактар» – турецький ударний БПЛА), *енлоїти* (від NLAW – шведська переносна протитанкова керувана ракета), *стингерити* (від «Стингер» – американський ПЗРК), *хаймарсити* (від Хаймарс – високomobilна РСЗВ) [3; 4]; б) від сленгових слів на позначення вбитих/пораних: *задвохсотити* (від 200/двохсотий – убитий); *затрьохсотити* (від 300/трьохсотий – пораниений); в) з власними символічними назвами: *відкобзонити* (від Кобзон – померлий російський співак, що активно підтримував збройну агресію Росії); *відчорнобаїти/вчорнобаїти* (від Чорнобаївка – місце неодноразової ганебної поразки військ противника). «За аналогією до відчорнобаїти згодом з'явилися оказіоналізми відирпенити, нагостомелити, відіздюмити, забучити зі значенням «дати відсіч ворогові». Їх утворено від

назв звільнених від окупації населених пунктів Ірпінь, Гостомель, Ізюм, Буча» [12, с. 162].

Числівники; іменники, що називають математичний знак; власне цифрові чи графічні позначення: *нуль* (передня лінія розмежування); *плюс/+* (згода, підтвердження, усе добре); *плюс-плюс/++* (пречудово); *4.5.0* (усе спокійно) тощо.

Іменники на позначення приналежності до певного роду діяльності, утворені а) шляхом додавання до абрєвіатури просторічного, не властивого українській мові суфікса -шник-: *ТЦКашиник* (військовослужбовець ТЦК – територіального центру комплектування); *ТРОшник* (боєць Сил територіальної оборони), *ОТГшник* (боєць окремої тактичної групи) тощо; б) шляхом метафоризації (перенесення властивостей з порівнюваних об'єктів): *бобри* (військовослужбовці інженерних військ, підстава для перенесення назви – будівництво споруд як провідна ознака діяльності); *сумраки* (розвідники, які переважно діють у напівтемряві); *сумрак*, *суморок* – діалектна назва сутінок); *єноти* (військовослужбовці ДШВ, підстава для перенесення назви – кмітливність, хитрість, витривалість, нічний спосіб життя) тощо.

Скорочення певних слів і словосполучень: *касети* – касетні боєприпаси; *штурми* – бійці штурмових загонів, штурмовики; *теплик* – тепловізор; *нічник* – прилад нічного бачення; *граник* – гранатомет; *мультик* – камуфляж Multicam; *термуха* – термобілизна; *фосфор* – фосфорні боєприпаси тощо.

Іменники, що виникли шляхом вторинної номінації, а саме метафоричного перенесення назв на підставі зовнішньої схожості за формою, розміром, кольором, властивостями, функціями тощо: дрон – *муха*, *балалайка*, *мопед*, *газонокосарка* (подібність – характерний звук, який видає безпілотник під час польоту); підвісний освітлювальний боєприпас – *люстра* (подібність – кілька джерел світла, що створюють певний яскравий купол над землею); будь-який літальний апарат – *пташка* (подібність – здатність до польоту); снаряд для міномета – *кабанчик* (подібність – товщина); легка буксирована гаубиця М777 – *три топори* (через візуальну подібність цифри 7 до топора) та багато інших прикладів. Слід зазначити, що подібний тип семантичної номінації є доволі поширеним явищем у будь-якому соціолекті, оскільки він характеризується привабливим для мовців емоційно-експресивним забарвленням, яскравою мовотворчістю представників певної соціальної групи, специфікою національного світогляду та полегшує комунікацію, особливо

якщо йдеться про перебування військовослужбовців у зоні бойових дій.

«Неофразеологізми» [13, с. 142]: *побачити Чорнобайку та померти; відправити услід за російським кораблем* (мається на увазі флагман російського флоту крейсер «Москва», який затонув 14 квітня 2022 року внаслідок удару ракетного комплексу «Нептун» ВМС України), *відправити на концерт кобзона* – знищити; *аналоговнет* (іронічне від рос. «аналогов нет») – зброя російського військово-промислового комплексу, яка позиціонувалася як найпотужніша у світі, але насправді виявила свою неспроможність; *негативне зростання, від'ємне виринання, наступальне згортання, відступальне перегрупування, жест доброї волі* – знищення техніки ворога або втеча ворога з позицій, які подаються в російських ЗМІ за допомогою евфемізмів; *Білгородська народна республіка* – глузлива назва російської області, натяк на те, що «народні республіки», на зразок тих, що путін створював для дестабілізації ситуації в Україні, можуть виникнути тепер і в Росії; *Не я б'ю, «Верба» б'є!* – привітання з Вербною неділею артилеристів ЗСУ, що працюють з РСЗВ «Верба»; *бандерівське смузлі/узвар по-бандерівськи* – запалювальна граната

«коктейль Молотова» (цікава мовна гра в перекладі ключової персони та назви суміші крізь призму національного українського світогляду); *дрono-транспортна пригода* – ураження ворожого транспорту дроном та ін.

Отже, спостерігаємо становлення нового етапу розвитку УВЛ, детермінованого збройним протистоянням російсько-української війни. Триває активне поповнення неологізмами термінологічної лексики військової субмови, а саме здебільшого запозичення термінологічних назв на позначення нових зразків озброєння та військової техніки, а також використання нових способів творення номенів (переважно з використанням онімних компонентів) для найменування конкретних предметів військової галузі. Також мовні інновації російсько-українського збройного протистояння мають прояв у поповненні нетермінологічної військової лексики сленгізмами-неологізмами, які активно використовуються в медійному дискурсі війни, а також і в розмовному мовленні українців. Класифікація способів поповнення УВЛ на сучасному етапі, запропонована в цій розвідці, потребує подальшого вдосконалення та розширення з метою узагальнення та систематизації набутого лексичного матеріалу.

Список літератури:

1. Struk I. V., Semyhinivska T. H., Sitko A. V. Formation and translation of military terminology. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. 2022. Том 33 (72). С. 29–33.
2. Боженець С. В. Становлення та сучасний стан дослідження військової терміносистеми української мови. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2023. Том 34 (73). № 3. С. 8–12.
3. Гриценко С. Мовні інновації російсько-української війни 2022 року. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2022. № 2 (32). С. 9–13.
4. Козинець І. Відображення війни у мові крізь призму неологізмів. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. Вип. 61. С. 135–140.
5. Лисичкіна І. О., Лисичкіна О. О. Сучасна військова лексика в аспекті англо-українського перекладу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2022. № 57. С. 190–193.
6. Литовченко І. Динамічні процеси у військовій лексиці української мови (назви зброї, амуніції, споруд) : монографія ; за ред. проф. Ж. В. Колоїз. Кривий Ріг : Вид. Р. А. Козлов, 2016. 206 с.
7. Нікуліна Н. Утилітарні вимоги до номена (на матеріалі транспортної термінологічної мегасистеми). *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології»*. 2012. № 733. С. 139–144. URL: http://tc.terminology.lp.edu.ua/TK_Wisnyk733/TK_wisnyk733_3_nikulina.htm
8. Павлик Н. В., Вусик Г. Л. Неологізми як мовне відображення російсько-української війни 2022 року. *Закарпатські філологічні студії*. 2022. Вип. 23. Том 1. С. 52–57.
9. Павлова О. Терміни, професіоналізми і номенклатурні знаки (до проблеми класифікації спеціальної лексики). *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Проблеми української термінології*. 2008. № 620. С. 49–54.
10. Пашинська Л. М. Фразеологічні неологізми в сучасному українському мас-медійному дискурсі [Текст] : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Пашинська Людмила Михайлівна ; НАН України, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні. К., 2011. 20 с.
11. Стацюк Р. В. Основні підходи до визначення поняття «термін» у сучасній лінгвістичній науці. *Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Сер.: Філологічні науки (мовознавство)*. 2016. № 5(2). С. 112–116.

12. Хар М. Є. Воєнний дискурс: процеси неологізації. *Закарпатські філологічні студії*. 2022. Вип. 24. Т. 1. С. 160–166.
13. Цигвінцева Ю. О. Неофразеологізми в контексті російсько-української війни. *Культура слова*. 2022. № 96. С. 141–151.
14. Шульман О. Чи доцільно порівнювати вплив артсистем і FPV-дронів. URL: <https://armyinform.com.ua/2024/01/16/chy-doczilno-porivnyuvaty-vplyv-artsystem-i-fpv-droniv/>

Chernyshova T. O. THE DEVELOPMENT OF UKRAINIAN MILITARY VOCABULARY IN THE PERIOD OF THE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR

The article is devoted to the definition and characterization of the main ways of replenishing the Ukrainian military vocabulary (UMV) during the period of armed confrontation of the Russian-Ukrainian war. It is noted that the main extra-linguistic factor determining the beginning of a new stage of development of UMV is the full-scale Russian invasion of Ukraine. The author considers the UMV as a complex of terminological units and nomenclature names (i.e., military terminological vocabulary), as well as professional slang of the military (i.e., military non-terminological vocabulary). The article substantiates the productivity of the hyperonym “Army Armament and Technical Equipment” about the emergence of new terms in the military terminology of the studied period. It is determined that the main terminological achievements of the modern period of development of the UMV belong to such a thematic subgroup as “Missile Systems, Air Defense Systems”. It is proved that the main way of creating new military terms is borrowing, mainly the complete borrowing of foreign language abbreviations. The main ways of forming nomenclature names as components of the modern UMV are identified and characterized, namely “direct inclusion”, the use of names associated with the Ukrainian folklore tradition, mythonyms, anthroponyms, translanguing creativity. It is noted that a feature of the formation of military nomens is the use of nouns as an expression of an emotional attitude to the war with the aggressor. The main ways of creating neologisms in military professional slang, determined by word-formation, semantic and phraseological derivation, namely: the use of verbs with the meaning “to destroy the enemy”, numerals, as well as digital and graphic symbols, abbreviations of words and phrases, “neophraseologisms”, secondary nomination, are identified and characterized. It is argued that in the media discourse of the Russian-Ukrainian war, it is the professional slang of Ukrainian military that is mainly used.

Key words: *Ukrainian military vocabulary, terms, borrowings, nomenclature names, hyper-hyponymic paradigm, professionalisms, military slang, onyms, “neophraseologisms”, Russian-Ukrainian war.*